

Wiadomości krajowe.

Z Wiedniu d. 30. Grudnia r. z. — N. Cesarz Rossyjski przybył tu na dniu dzisiejszym w południe z Opawy i wysiadł do przygotowanych dla siebie pokoiów w zamku Cesar skim.

C. R. Sekretarz Stanu Hrabia Capodistrias spodziewany tu na dzień intrzejszy z Opawy.

C. Ross. Sekretarz Stanu Hrabia Nesselrode, C. Ross. Poseł i Minister pełnomocny przy Dworze Francuzkim, Jenerał Porucznik Hrabia Pozzo di Borgo, tudzież C. Ross. Jenerałowie i jenerałni Adjutanci Cesarza Janci Rossyjskiego, Hrabiowie Czerniszew i Ożarowski, przybyli tu dnia wczorajszego rano, z Opawy.

Z Wiednia d. 31. Grudnia. — Dnia wczorajszego zjechał tu Szambellan Króla Janci Neapolitańskiego Xiążę Butera i przywiozł N. Panu wiadomość o szczęśliwym przybyciu Króla Janci Oboicy Sycylii do Liworna. Wspomniony Xiążę wyjeżdżając z Liworna zostawił Króla w zupełnym zdrowiu. Jego Królewska Mość przybędzie do Laybachu d. 5. Stycznia.

Stosownie do obwieszczenia wydanego w Medyiolanie na d. 13. Grudnia, wybranych ma być w Królestwie Lombardzko-Weneckiem 9400 nowo zaciężnych co do wieku urodzonych od r. 1795 do 1799, aby wojsko Cesarskie postawić na zupełnym stopniu, na jakim być powinno w czasie pokoju.

Wiadomości zagraniczne.

Wyspa St. Domingo.

Podług ostatnich listów z Hayty umieszczonych w gazetach Angielskich, doznał Boyer wielkich trudności w przyprowadzeniu swojego planu do skutku, aby w byłym Królestwie Hayty został Prezydentem. Mieszkańcy podzieleni są na dwa stronnictwa, jedno

chce posadzić na Tronie syna Krzysztofa, drugie urządźć Rzeczpospolitą pod prezydencją Pawła Romaina.

Portugalia, Brazylia i Algarbia.

Kuryer Londyński z d. 15. Grudnia zawiera co następuje: »Niechęć Portugalczyków, przeciwko Officerom Angielskim umieszczonym w wojsku Portugalskiem, wykrywająca się od czasu wybuchłej rewolucyi w Oporto, i nietny sposób obejścia się z nimi w Lizbonie, przywiedły Officerow tych do najnieprzyjemniejszego położenia. Z listów nadeszłych dziś od tychże z Lizbony, wyczytuemy, że się udali formalnie do Rządu nowego z przełożeniem krzywdy wyrządzonej sobie przez to, że nie zostaliawiadomieni o postanowieniu Rządu nowego względnie przysięgłego ich losu. Żądali przeto dowiedzieć się z pewnością, czyli życzeniem jest Rządu, zatrzymać ich daley w służbie Portugalskiej lub odesłać ich do Anglii i czyliby w razie drugim spodziewać się mogli jakiej nagrody. Na te wszystkie zapytania, odpowiedział Rząd nowy tylko tyle: iż dopóki Stany (Cortes) nie będą zgromadzone, przełożenie ich rozstrzygnięciem być nie może.

Wielka Brytania i Irlandyia.

Dziennik rozpraw z d. 8. Grudnia zawiera następujący wyciąg z prywatnego listu pisanego z Londynu pod d. 4. t. m., który wiele podaje objaśnień względem teraźniejszego stanu rzeczy w tej stolicy, mianowicie: względem stosunków Królowey.

»Nie mamy tu ani szczególnych wiadomości, ani wypadków. Stronicy Królowey wyczerpali wszelkie środki dla wzbudzenia interesu i ciekawości. Starac się będą zebrać tyle adresów, ile można z żądaniem oddalenia Ministrów. To jedno dowodzi, iż znikła wszelka nadzieja dla opozycyi, aby wezwana była do Ministeryum i że teraz nie pochlębiają sobie tak, jak przed tygodniem, by zayść miało między Ministrami poróżnienie.«

»Przez odroczenie Parlamentu i cofnięcie bilu przeciwko Królowej, znajdzie się Rząd w położeniu pozwalającym mu oczekiwać chwili, w której uspokoi się opinia publiczna, przyczem w razie, gdyby się tak nie stało, nie będą ściesznione wszelkie w mocy Rządu będące środki dla iey pokonania.«

»Parlament na następnem swoim posiedzeniu rozstrzygnie los Królowej co się dotyczy miejsca iey mieszkania i honorów mających być iey oddawanych. Podczas tey rozprawy, wyrok Izby Wyższej ogłaszający Królowę winną złamania wiary małżeńskiej, będzie miał konieczny wpływ na rozstrzygnięcie Parlamentu; wyrok ten niepodlegając żadnemu nowemu doświadczeniu nie będzie mógł być zwalonym w żadnym względzie prawnym; skutek iego we względzie politycznym może być tak wielki, iakby bil ten formalnie posłany był do Izby Niższej. Parlament dał już dowody w sprawie Xięcia Kumberlandy, iż ma prawo według swojego przekonania zezwolić lub odmówić summ żądanych przez tychże szanych Członków lub kogo innego dla utrzymania rodziny Królewskiej. Gdyby Parlament odmówił Królowej pensyi rocznej, nie pozostałoby iey nic innego iak przymusić Króla, lub Ministerjum do wyznaczenia iey chociażby talara. Położenie iey zatem względem Rządu nie jest o wiele w tym względzie lepsze, iak gdyby bil ów nie został cofnięty. Z drugiej strony uchylenie bilu i zawartych w nim pewnych i prawnych zaskarżeń zmniejszyło gwałtownie zapal tych, którzy rzeczywiście czuli lub udawali litość nad nieszczęsnem położeniem tey Xiężny.«

»Różne listy umieszczone w Kurjierze dowodzą, iż wykazane przez nas widoki, są widokami stronnictwa ministeryjalnego. Królowa (wyrażając te listy) żądała umieszczenia imienia iey w modlitwach kościelnych, pałacu na mieszkanie i dochodu stosownego iey godności. Królowa Jey Mość nie może rościć sobie prawa do przywileju umieszczenia iey imienia w liturgii *de jure* (z prawa) ani *par courtoisie* (z grzeczności), ponieważ prawo zostawia zupełnie prerogatywie Króla umieszczenie imion w modlitwach kościelnych, i wszyscy Monarchowie nasi używali tego prawa, iako swej bezwarunkowej prerogatywy, i przy umieszczeniu imion w modlitwach kościelnych stosowali się każdego czasu iedynie podług zachodzących okoliczności. Królowa Anna, wypuściła imię małżonka swojego, Xięcia Duńskiego z liturgii a kazała unieść imię Xiężny Zofii Hannowerskiej. Jerzy I. wyłączył od

tego imię swej małżonki Królowej Karoliny, a zmarły Król przy swoim, na Tron wstąpieniu Xięcia Kumberlandy. Gdy więc Ministerjum terazniejsze z większością Izby Wyższej stawia przekonanie, że Królowa złamała wiary małżeńską, iakże więc przeciwko iego sumieniowi chcecie go przymusić, aby do rządu Królowi, umieścić imię kobiety w publicznych modłach, która wedle ich przekonania Tron schaiłbita? — Tak rozumią względem pałacu: Urządzić pałac Królowej, byłoby to porównać ją z Xiężniczkami rodziny Królewskiej, przeciwko którym żadne niepokazało się podeyrzenie. Jakże można dopuścić się tego według wyroku Izby Wyższej? — Co się dotyczy zezwolenia na roczną pensyję dla Królowej, rozstrzygnięcie w tey mierze należy do Parlamentu.«

»Z tą okazją się, iż w mniejszej daleko jest kollizji Rząd z Królową, iak sobie to wystawiają nasi i innych krajów Radykalisci. Rząd ma zupełną pewność, iż niezmierną większość w obu Izbach gotową jest do przedsięwzięcia niepomyślnego dla Królowej środka i że taż sama różność zdań zachodzić będzie także i względem bilu znizienia (degradacyi) i rozvodu. Prawdziwa opozycya Parlamentowa, której organem są: Grey i Erskine, wie bardzo dobrze, iż się tak rzeczy mają. Gazeta poranna usiłowała także różnemi czasami pochlebiać osobiście Królowi. Przed kilkoma dopiero dniami czytaliśmy w tey gazecie, że Król ma świetne stałości przyśmioty; iż tylko podły i potwarczy systemat »zrządzić mógł u Ludu przesąd względem Monarchy udarzonego tak wysokim sposobem »myślenia i tak rzeczywistemi talentami. Nie »potrzeba, tylko pewnego środka (wyraża daw »ley gazeta poranna) dla rozproszenia tych prze »sądów; niech Król wybierze na Ministrów: »Lorda Grey, Lorda Erskine, Lorda Hol »land i Lorda Lansdown; ci są iego daw »nymi i prawdziwymi przyjaciółmi: niech Kró »powróci się do nich a zniknie cała opozy »cya przeciwko iego Rządowi; cały świat u »szna w nim iednego z najlepszych Monarchów.« Artykuł ten miał podpis: Dawny przyjaciel Króla a autor iego odwołuje się do obywatych obowiązków, które winien temu Monarsze. Z rysu tego wniesć można iak skłonny jest prawdziwa opozycya w Parlamencie (gdyby przyszła do steru Rządu) połączyć się z Królem, a zatem opuścić Królowę.«

»Inaczej dzieje się z Radykalistami, atoli ci nie mają innej siły nad siłę rąk, ani innego środka do działania, nad bunt. Rząd zaś, to jest

Król, Ministerium i obiedwie Izby nie mają teraz wcale żadney przyczyny obawiać się takiego środka, ponieważ liczba rozsądnych przyjaciół dawney konstytucyi Angielskiej jest aż nadto wielka w kraiu, aby garstka niespokoynych wartogłówów dokonać mogła przeciwko nim coś stanowczego.«

Hiszpania.

Gazeta Universal donosi o nowéy odpowiedzi Króla danéy na nowe przedstawienie Deputacyi nieustającý i życzy mocno, aby ta iak nayprędzý mogła bydź ogłoszoną. W odpowiedzi téy miał Król oświadczyć gotowość swoię do oddalenia od osoby swoięy wszystkich tych, którychby przekonać można o opozycyi przeciwko systematowi Konstytucyjnemu; nawet gdyby ich miał za najlepszych swoich poddanych. Junta prowincjonalna Katalonii miała w tym względzie podać Królowi mocny adress.

Z Madrytu. — Donoszą z Vittorii, iż były Gubernator w Sant - Ander, D. Quetada został aresztowany; służył on pierwéy w gwardyi przybochnéy. Zdaie się, iakoby Quetada wysłany był do Grenady, i mniemają, że podróż jego do Vittorii miała tajemny zamiar.

Francya.

Na d. 19. Grudnia otworzone zostały w Paryżu uroczyscie obie Izby: Deputowanych i Parów. O to iest Mowa, którą Król Jego Mość miał przy téy okoliczności:

»Mości Panowie! Kóńcząc rok, który początkowo dotkliwie naznaczyły wypadki, a który późniéy stał się tak obfity w pociechę i nadzieię, powinniśmy przed wszystkim złożyć dzięki Boskiéy Opatrzności za iéy nowe dobrodzieystwa.«

»W domu Moim panowała żałoba; na Moie gorące modły, dały Mi Nieba Syna, Francya, łącząc pierwéy do Moich też swoje, dzieliła teraz z uniesieniem radość i wdzięczność Moją, co Mnie mocno poruszyło.«

»Wszchnomocny nie ograniczył na tém opieki Swoięy, iemu to winniśmy trwałość pokoiu, owego źródła wszystkiéy pomyślności. Czas połączył mocniéy związek, do którego Francya ma udział. Związek ten, oddalający powody do wojny, zaspokaić powinien równie co do niebezpieczeństw, którym wystawiony bydź może porządek towarzyski lub równowaga polityczna.«

»Niebezpieczeństwa te, z każdym dniem oddalają się od nas bardziéy; udzielając się atoli z tém uroczyscie Ludowi Moiemu, nie

mogę przemilczeć ważnych faktów, które w ciągu roku Moie zasmuciły serce. Szczęśliwym się iednak mienie, mogąc powiedzieć, że, iezeli Państwu i rodzinie Moięy zagrażał spisek, zaszyły niebawem po uprzednich zamieszkach, okazało się przytém iawnie, iż Narod Francuzki wierny swoiemu Królowi, obruszył się na samę myśl, aby miał bydź wydartym Jego Oycowskiemu berłu i stał się igraszką ostatków burzliwego ducha, którym iawnie pogardza.«

»Wszakże duch ten nie wstrzymał toku rzeczy, z którymi Francya przeciwko niemu w dniach iego pomyślności postępuje. Pomnażające się nieustannie skutki uwieńczyły wewnątrz usiłowania owéy pracowitéy działalności, poświęcającý się zarówno rolnictwu, kunsztom i przemysłowi.«

»Polepszenie dochodów Państwa, oszczędność, którą przepisałem, i doświadczona stałość kredytu, dozwalają wam przełożyć na terażniejszym posiedzeniu nowe zmniejszenie podatków, które ponoszą bezpośrednio płacący podatki. Ulżenie to, będzie tém skuteczniejsze, bo zrządzi zarowny podział publicznych ciężarów.«

»Tak szczęśliwe rezultata, droższemi czynią obowiązki Moie, które na Mnie wkłada powołanie Moie.«

»Udoskonalic tok wielkich korporacyi istniejących z mocy Konstytucyi; różne części zarządu krajowego pogodzić z owém prawem fundamentalnem; natchnąć powszechnem zaufaniem w trwałość Tronu, i nieugiętość praw, opiekujących się wszystkich sprawami, o to iest cel Moich usiłowań. Do osiągnięcia tego potrzebne są dwa warunki: Czas i pokóy. Nie możemy od instytucyi dopiero wzrastających żądać tego, czego spędziewać się możemy po ich zupełnem rozwinięciu się i po obyczaiach, do których ukształcenia są przeznaczone. Aby doysć do owego czasu, pozwolcie nam przyznać, że w publicznych sprawach potrzebne są: cierpliwość, umiarkowanie i siły a mianowicie pomiędzy wszystkich owe, które naymniéy uwodzą. Niedozwolcie nam tracić z oczów tego, że nie podobnaby utrzymać Rządowi porządku, owéy pierwszéy rękoyi wolności, iezeliby Rząd nie był uzbroiony w siłę odpowiadającą przeszkodom, które go otaczają.«

»Wszystko zapowiada, iż przedsięwzięte odmiany w systemacie Naszym wyborowym, zrządzą korzyści, których sobie z tąd obiecywałem. Co pomnaża władzę i niepodległość Izb, pomnaża także dostojność i godność Moięy Korony. Posiedzenie to, iak się spodziewam

ukończy szczęśliwie rozpoczęte dzieło na ostatniem posiedzeniu. Przez unocnienie potrzebnych stosunków między Monarchą i Izłą uda się nam ustalić systemat Rządu, którego we wszystkich czasach wynagalaby tak rozległa Monarchia, a którego wymaga jeszcze potężniejszy terazniejszy stan Francyi i Europy.»

«Aby plany te przyprowadzić można do skutku, życząc sobie jakiś czas pożyć; by ie wykonać, musicie Mości Panowie polegać na Mojej stałej i niezmiennéj woli a ja na waszój wierney i pewney pomocy.»

N i e m c y .

O to jest zupełna treść nowéj Konstytucyi Wielkiego Xięstwa Heskiego: »Ludwik, z Bożój łaski Wielki Xiąże Heski i nad Renem i. t. d. Gdy stosownie do artykułu 21. Naszego Edyktu z d. 18. Marca b. r. wydanego względem Konstytucyi Stanów Kraiowych, dowiedzieliśmy się o wyrażonych życzeniach wiernych Naszych Stanów względem oznaczeń konstytucyjnych, i stosownie do tych przedsięwzięliśmy Nasze postanowienia: widzimy się teraz bydź spowodowani, do zebrania w iedną ustawę: tak postanowienia te, przez które nie zostały zmienione owe konstytucyjne oznaczenia Edyktu Naszego z d. 18. Marca b. r. względem Konstytucyi Stanów Kraiowych, iakoteż prawo wyborowe, uporządkowanie toku spraw, edykt o prawie cywilnem kraiowem, i edykt o służbie kraiowéj a z tąd rozporządzamy, iż to, co następuje, będzie Konstytucyją Wielkiego Xięstwa. — Tytuł I. O wielkim Xięstwie i tego Rządzie w ogólnosci. Artyk. 1. Wielkie Xięstwo składa część Związku Niemieckiego. Uchwały Związku Niemieckiego, dotyczące się konstytucyjnych stosunków Niemiec, lub stosunków Niemieckich obywateli w powszechnosci, składają część Heskiego prawa publicznego i iesli ogłoszone zostały przez W. Xięcia, mają w W. Xięstwie moc obowiązującą; atoli przez to nie wyłącza się współdziałanie Stanów, względem środków służących ku dopełnieniu zobowiązań związkowych, iak dalece to wspólne działanie zadzać się będzie na konstytucyi. 5. Wielkie Xięstwo, w ogólném połączeniu dawnych i nowych części kraiu, tworzy iedną całość, którą obowiązuje iedna i taż sama Konstytucya. 4. Wielki Xiąże jest głową Państwa, łączy w sobie wszystkie prawa Władzy Państwa i wykonywa ie podług nadanych przez siebie i w

téj Konstytucyi zawartych oznaczeń. Osoba iego jest święta i nienaruszalną. 5. Dom W. Xięcia rządzi dziedzicznie podług prawa starszeństwa i następstwa linii, mocą pochodzenia z równego rodu małżeństwa, a zawartego za zezwoleniem W. Xięcia. W niedostatku Xięcia uprawnionego przez pokrewieństwo, lub dziedziczne pobratymstwo do następstwa, Rząd przechodzi na pleć żeńską. W takim przypadku rozstrzyga bliskość pokrewieństwa z ostatnim Xięciem a w téj bliskości wiek. Po przejściu tém, pleć mężka będzie miała znówu pierwszeństwo. Stosownie tym zasadom oznaczenia, tak, iak oznaczenia pod czas małoletności, lub innych przeszkód W. Xięcia, ustanowione są przez prawo rodzinne W. Xięcia, które tworzy niciako część Konstytucyi. Tytuł II. O Dobrach Korony. 6. Trzecia część wszystkich Dóbr Korony porachowana podług średniéj ilości czystego dochodu, wedle wyboru W. Xięcia, oddaną zostanie Kraiovi, z przeznaczeniem umarzania długów przez następną tychże Dóbr sprzedaż. 7. Drugie dwie trzecich części stanowią wolny od długów i nie tykalny majątek rodziny domu W. Xięcia. Dochody z tych Dóbr rodzinnych, których osobno prowadzone będą rachunki, wykazane mają bydź iednak w budżecie i użyte na wydatki Rządowe. Summy na utrzymanie Domu i Dworu W. Xięcia mają przed inszemi pierwszeństwo a bez zezwolenia Stanów nie może bydź żadna część z tych Dóbr rodzinnych zahypotekowana. 8. Przy następnych nabyciach ustanowiono będzie podług prawnych tytułów nabycia, czyli takowe należeć mają do majątku Państwa, lub rodzinnego W. Xięcia. Zakaz sprzedaży objęty artykułem 7. nie sciąża się do czynności Państwa i Rządu z postronniemi Mozarstwami. Równie nie są objętymi: sprzedaż niepatrzalnych budowli, dóbr i dochodów położonych w innych Państwach, ugody dla ukończenia sporów prawnych, same wymiany i zniesienie związków lennych i dziedzicznych, czynszów gruntowych i powinności. W tych wszystkich wypadkach przełożony będzie Stanom za posadę rachunek z przychodu, i z użycia tegoż. 10. Toż samo zachowywane będzie względem Dóbr Korony należących do Stana Państwa, gdy po wypłaceniu długów nie będzie potrzebna, aby przychod z sprzedaży oddawany był do kasy umarzającej długi. 11. Wielki Xiąże będzie miał prawo rozdać na nowo upadłe lenności.

(Ciąg dalszy nastąpi.)